

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 6Co/213/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5113233776
Dátum vydania rozhodnutia: 24. 07. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Katarína Beniačová
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2020:5113233776.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Kataríny Beniačovej a členiek senátu JUDr. Táne Rapčanovej a Mgr. Anny Mihálikovej, v spore žalobkyne: E. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom H. XXXX/XX, XXX XX W., zastúpená Mgr. Ľubomírom Kadurom, advokátom so sídlom ul. S. XX, XXX XX W., proti žalovaným: 1/ Ing. C. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XX/XX, XXX XX W. - Q., 2/ Ing. S. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XX/XX, XXX XX W. - Q., žalovaní v rade 1/ a 2/ zastúpení JUDr. Zdenkou Hulmanovou, advokátkou so sídlom P. B. X, XXX XX W., o vrátenie daru, o odvolaní žalobkyne proti rozhodnutiu Okresného súdu Žilina č.k. 8C/275/2013-214 zo dňa 15.05.2019, takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu potvrdzuje.

Žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobkyne doručenú súdu dňa 14.10.2013 v celom rozsahu (výrok I.), ktorou sa domáhala voči žalovaným 1/ a 2/ (ďalej aj „žalovaným“) určenia, že je podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat. úz. Q., a to podielu 9/28-in na pozemku parc. č. 959, podielu 1/4-iny na pozemku parc. č. 958, podielu 1/14-iny na pozemku parc. č. 957, a podielu 1/14-iny na dome so súp. číslom XX, stojacom na par. č. 957, všetky nehnuteľnosti evidované Okresným úradom Žilina, katastrálnym odborom, zapísané na LV č. XXX, kat. úz. Q., obec W., titulom vrátenia daru a zároveň žiadnej zo strán sporu nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok II.).

2. Z vykonaného dokazovania mal preukázané, že darovacou zmluvou zo dňa 05.09.1995 žalobkyňa darovala do bezpodielového spoluvlastníctva žalovaných vyššie uvedené nehnuteľnosti, (žalovaná 1/ je jej dcéra a žalovaný 2/ jej zaťom). Právny úkon, ktorým si darkyňa (žalobkyňa) uplatnila nárok na vrátenie daru bol uplatnený v žalobe. Tento odôvodnila tým, že žalovaná 1/ sa voči žalobkyňi, jej druhej dcére D. E. a vnučke správa nedôstojne, posmešne, fyzicky ich napadla a slovné urážala; úmyselným konaním zo žalobkyne urobila bezdomovkyňu a neprejavuje o ňu nejaký záujem; bez toho, aby ju vopred kontaktovala a dohodla sa s ňou ako matkou, podala voči nej ako konateľka firmy RUNO, spol. s r.o. na súd návrhy na vydanie platobných rozkazov; na dcéru D. E. žalovaná 1/ podala trestné oznámenie kvôli sporom, ktoré mali v rámci spoločnosti RUNO, spol. s r.o. v dôsledku čoho jej hrozil vysoký trest; zmluvou o uzatvorení budúcej zmluve z 25.01.2002 sa obaja žalovaní zaviazali previesť späť na žalobkyňu byt č. XX na H. č. XX, W. do 10 dní po zániku záložného práva. Dlhé roky jej klamali, že záložné právo nebolo vymazané a len nedávno sa dozvedela, že toto už bolo dávno vymazané, a napriek viacerým slovným výzvam žalovaní nerešpektovali povinnosť byť odpredat'. Žalovaná 1/ za posledných 18 rokov rozvrátila vzťahy v rodine a jej manželstvo, znemožňuje druhej dcére akúkoľvek účasť na ich spoločnej

firme RUNO, spol. s r.o. a týmto správaním voči nej a jej rodine hrubo porušuje dobré mravy. Žalovaný 2/ sústavne podporoval žalovanú 1/ v takomto správaní a obaja využívali prospech z tohto správania.

3. Medzi stranami neboli sporné trestné oznámenia podané žalovanou 1/ na dcéru žalobkyne ani podanie žalôb na plnenie voči žalobkyni zo vzájomných obchodnoprávných vzťahov. Sporný bol samotný nárok na vrátenie daru, voči ktorému žalovaní vzniesli námietku premlčania, s ktorou sa súd prioritne zaoberal. Na zistení skutkový stav tak aplikoval ust. § 100 ods. 1, 2, § 101 zák. č. 40/1964 Zb. (ďalej aj OZ) a § 628 ods. 1, 2, § 629 a § 630 OZ. Súd konštatoval, že právo domáhať sa vrátenia daru sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, ktorá začína plynúť v deň, kedy sa mohlo toto právo po prvý raz uplatniť. Nárok na vrátenie daru si žalobkyňa uplatnila až v žalobe doručenej súdu dňa 14.10.2013, a tak právne účinky úkonu na vrátenie daru nastali až doručením žaloby obdarovaným. t.j. 01.06.2016 voči žalovanej 1/ a 17.06.2016 voči žalovanému 2/. Od uvedeného času premlčacia doba spočívala. Z výpovede žalobkyne a svedkyne D. E. vyplynulo, že o skutočnosti splatenia úveru žalovanými a zániku záložného práva k bytu sa žalobkyňa dozvedela v roku 2012. V tomto smere súd poznamenal, že informáciu o zániku záložného práva mohla žalobkyňa získať už v roku 2008 z verejne dostupného registra, a teda nároky zo zmluvy o budúcej zmluve mohla u žalovaných uplatniť v danom čase. Trestné oznámenie na druhú dcéru žalobkyne, fyzické útoky medzi žalovanou 1/ a druhou dcérou žalobkyne a žaloby o zaplatenie voči žalobkyni boli z roku 2012, tieto tiež s ohľadom na právne účinky spojené s uplatnením nároku na vrátenie daru doručením žaloby osobitne u každého žalovaného považoval súd za premlčané. Súd nevzal do úvahy obranu žalobkyne, že nie jej zavinením bola žaloba protistrane doručená až v roku 2016. V tomto smere konštatoval, že žalobkyni nič nebránilo, aby sa svojho hmotnoprávneho nároku - vrátenia daru domáhala pred podaním žaloby výzvou adresovanou obdarovaným. Pokiaľ žalobkyňa ako prostriedok dovolania sa tohto svojho nároku zvolila žalobu, čo zákon nevyklučuje, v podstate znáša riziko aj za prípadné nestihnutie včasného uplatnenia hmotnoprávných nárokov u žalovaných. Súd túto zodpovednosť nemá, nakoľko po podaní žaloby sa viedlo konanie o nároku na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov a až po jeho preukázaní mohla byť žaloba doručovaná. Súd tak zamietol žalobu z dôvodu premlčania nároku žalobkyne.

4. Vzhľadom na vykonané dokazovanie sa súd vyjadril podrobne aj k jednotlivým dôvodom uplatneného nároku. K nedodržaniu podmienok žalovaných v zmluve o budúcej zmluve, na základe ktorých malo dôjsť k spätnému prevodu bytu na H. ulici v W. na žalobkyňu, nárok z tohto dôvodu považoval za premlčaný bez ohľadu na moment doručenia žaloby. Uviedol, že tento nárok si žalobkyňa mohla prvýkrát uplatniť na súde už v roku 2008 a žalobu podala v roku 2013. Žalobkyňa mala byť bdelá a skúmať či došlo k zániku záložného práva, čo mohla zistiť z verejne dostupného registra. Okrem toho žalovaní neboli zmluvne zaviazaní žalobkyni poskytnúť informáciu o stave záložného práva a jeho zániku. K druhému dôvodu - správaní žalovanej 1/ voči žalobkyni a jej dcére (sestre) a vnučke (neteri) konštatoval, že vzťahy medzi stranami sporu (blízkymi osobami) sú jednoznačne rozvrátené, a to najmä následkom obchodno-právných vzťahov. Žalobkyňa považovala práve podanie trestného oznámenia na dcéru žalobkyne (následkom ktorého bola aj odsúdená) ako aj podanie žalôb na plnenie voči nej za konanie v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaní opakovane tvrdili, že išlo iba o spory vyplývajúce z obchodno-právných vzťahov. Následne okresný súd veľmi podrobne uviedol nielen v duchu aktuálnej súdnej praxe ale aj historického vývoja aké konanie možno považovať za hrubé porušenie dobrých mravov v zmysle z ust. § 630 OZ resp. aké kvalitatívne znaky musí spĺňať, pričom akcentoval, že darovanie ako bezodplatný a jednostranne neodvolateľný právny úkon obsahuje v sebe i silný morálny záväzok pre obdarovaného, byť vďačný za poskytnutý dar. Uzavrel, že predpokladom úspešného uplatnenia práva darcu je len kvalifikované porušenie dobrých mravov (ich porušenie značnej intenzity alebo sústavné porušovanie, pričom sa nevyžaduje, aby konanie obdarovaného dosahovalo intenzitu trestného činu alebo priestupku). Súčasne akcentoval aj zásadu vzájomnosti, tzn. že do úvahy treba brať a hodnotiť aj správanie darcu, či tento sám sa nespráva voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi, a či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny. V kladnom prípade by sa totiž darca nemohol úspešne domáhať vrátenia daru, lebo reakciu obdarovaného, i keby bola nevhodná, by nebolo možné kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrým mravov. V zmysle konštatovaného právneho názoru súd prvej inštancie uviedol, že bolo preukázané, že obe strany sporu, a to žalobkyňa ako aj žalovaná 1/ komunikovali medzi sebou nevhodne, útočne, urážlivo a v rozpore so zásadami slušnosti, pričom išlo o blízkych príbuzných. Samotná žalobkyňa potvrdila, že je autorkou osočujúceho listu na žalovaných, ktorí im a ich príbuzným doručila. Tieto skutočnosti boli aj dôkazom hlbokého narušenia vzťahov medzi stranami, pričom nebolo možné jednoznačne konštatovať, koho pričinením došlo k rozvratu vzťahov. Tvrdenie žalobkyne o

násilnom správaní žalovanej 1/ voči jej dcére súd považoval za nepreukázané. Žalovaná 1/ poprela fyzické útoky na dcéru žalobkyne D. E. (sestru), svedkyňa - D. E. uviedla, že išlo o roztržku, ktorá nemala za následok potrebu ošetrovania. Uvedené potvrdila aj ďalšia svedkyňa - vnučka žalobkyne. Vo vzťahu k žalovanému 2/ súd uviedol, že v priebehu konania žalobkyňa žiadnym spôsobom nešpecifikovala, v čom považovala správanie žalovaného 2/ za hrubo porušujúce dobré mravy. Bolo preukázané, že základ sporov medzi stranami tvoria obchodno-právne spory a nároky z nich vyplývajúce a odvodené. Aj s ohľadom na tieto skutočnosti súd žalobu ako nedôvodnú zamietol. Samotné podanie trestného oznámenia žalovanou 1/ voči dcére žalobkyne - D. E. nemohol vyhodnotiť ako správanie v rozpore s dobrými mravmi. K uvedenému konaniu došlo v dôsledku obchodnej činnosti medzi týmito osobami a v konečnom dôsledku bola D. E. rozsudkom Okresného súdu Žilina aj právoplatne odsúdená. V závere odôvodnenia súd uviedol, že rozhodnutie nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranami sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia.

5. Na rozhodnutie o trovách konania aplikoval ust. § 262 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 257 CSP, pričom zobral do úvahy, že v zmysle zásady úspechu v konaní bola žalobkyňa neúspešnou stranou. K aplikácii ust. § 257 CSP súd uviedol, že žalobkyňa je osobou vyššieho veku, ktorej majetkové pomery boli predmetom prieskumu a následne bola oslobodená od súdnych poplatkov. Ďalej zohľadnil charakter a predmet sporu ako aj skutočnosť, že ide o spor medzi blízkymi osobami a tak mal splnené podmienky na aplikáciu tohto ustanovenia, pri zohľadnení ktorých žiadnej zo strán sporu nárok na náhradu trov konania nepriznal.

6. Proti tomuto rozsudku podala riadne a včas, t.j. v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobkyňa z dôvodov, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 písm. f/, písm. h/ CSP). Pokiaľ súd zamietol žalobu najmä z dôvodu premlčania nároku na vrátenia daru a vychádzal z toho, že k vzniku nároku na vrátenie daru došlo už v roku 2008, kedy sa žalobkyňa mohla dozvedieť o porušení záväzku zo strany žalovaných zo zmluvy o budúcej zmluve - o spätnom prevode vlastníckeho práva k bytu na žalobkyňu a k účinnému doručeniu prejavu vôle žalobkyne smerujúceho k vráteniu daru došlo až dorúčením žaloby žalovaným, rozhodol nesprávne. Odvolateľka zotrvala na tom, že námietka premlčania vznesená žalovanými je v rozpore s dobrými mravmi, a preto na ňu nemožno prihliadať. Súd mal vychádzať zo skutočností, že k zásadnému narušeniu vzájomných vzťahov v rodine došlo až po roku 2010, čo vyplynulo z výpovede svedkov. Žalobkyňa oprávnene očakávala, že žalovaní ako jej najbližší rodinní príbuzní si splnia svoju povinnosť zo zmluvy o budúcej zmluve, títo ju dlhé roky klamali, že záložné právo nebolo z katastra vymazané a žalobkyňa nemala dôvod si preverovať ich tvrdenia v katastrálnom operáte, keďže žalovaným ako svojim najbližším, dôverovala. Správanie žalovaných je potrebné posúdiť komplexne, že dlhé roky pred žalovanou zamlčovali fakt, že podmienky spätného prevodu bytu boli už splnené a rovnako je v rozpore s dobrými mravmi námietka premlčania vznesená žalovanými. Podľa názoru odvolateľky je tento prípad skutočne krajným prejavom cynizmu. Záver súdu, že žalobkyňa mala byť bdelá neobstojí práve s ohľadom na vzťah dôvery. Preto na námietku premlčania nemožno prihliadať a porušenie povinnosti previesť späť na žalobkyňu byť treba posúdiť ako dôvod pre vznik nároku na vrátenie daru. Súd prvej inštancie sa nedostatočne vysporiadal s ostatnými dôvodmi pre vrátenie daru, na ktoré žalobkyňa poukázala v žalobe ako aj počas konania. Osobitne poukázala na dôvod spočívajúci v podaní viacerých žalôb zo strany žalovanej 1/ proti žalobkyňi, pričom žalobkyňa podrobne rozviedla dôvody, pre ktoré toto konanie žalovanej 1/ treba posúdiť ako konanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi. Následne podrobne opísala fungovanie spoločnosti RUNO, spol. s.r.o., ktorú založila so svojim manželom ako rodinnú firmu. Táto sa zaoberala výrobou a veľkoobchodom s ovčím rúnom a žalobkyňa prostredníctvom svojej osobnej živnosti E. M. RANETA zabezpečovala odbyt po svojich prevádzkach vo viacerých mestách na Slovensku. Zdôraznila sezónny charakter obchodov najmä silné obdobie predaja mesiacov október až december. Žalovaná 1/ po faktickom ovládnutí firmy odmietala dodávať tovar žalobkyňi preferujúc iných odberateľov. Takýmto spôsobom žalovaná 1/ zámerne spôsobila zadlženie žalobkyne voči firme, ktorú sama zakladala a následne dokonca menom ich rodinnej firmy svoju matku zažalovala, podala voči nej viacero návrhov na vydanie platobných rozkazov a nepokúšala sa o mimosúdnu dohodu. Priame podanie žaloby voči vlastnej matke za týchto okolností považovala za hrubé porušenie dobrých mravov. Vo vzťahu k tomuto dôvodu pre vrátenie daru pritom nemožno hovoriť o premlčaní. Protistrana tento dôvod fakticky nerozporovala, poukazovala iba na to, že bola nútená podať návrhy na vydanie platobných rozkazov. Odvolateľka zotrvala aj na ostatných dôvodoch pre vrátenie daru spočívajúcich v rozvrátení vzťahov v rodine, ktoré spôsobili úmyselne

žalovaní. Nesúhlasila so záverom súdu, že nemožno jednoznačne konštatovať, koho pričinením došlo k rozvratu vzťahov. Ďalším zásadným dôvodom pre vrátenie daru bola skutočnosť, že žalovaní sa spriahli s osobou E. M., v súčasnosti stíhaného pre prečin nebezpečného prenasledovania, ktorého sa mal dopustiť voči dcére žalobkyne, D. E. (trestné konanie prebieha pred Okresným súdom Žilina). Žalovaná 1/ vyvíjala na ňu ako aj na svoju sestru tlak, aby vyhovelá neodôvodneným finančným nárokom E. M. a žalobkyňa veľmi ťažko niesla situáciu vydierania jej dcéry. Takéto správanie žalovaných je absolútne neprijateľné a hrubo porušujúce dobré mravy. Odvolateľka opakovane uviedla, že súd prvej inštancie sa dôvodmi žalobkyne pre vrátenie daru nijako nezaoberal a pritom z hľadiska žalobkyne sa jedná o mimoriadne bolestivý zásah do jej rodinného života zo strany žalovaných. Na tomto základe navrhla napadnutý rozsudok zmeniť, žalobe v celom rozsahu vyhovieť a zaviazat' žalovaných na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

7. Žalovaní vo vyjadrení k odvolaniu sa plne stotožnili so závermi súdu prvej inštancie s výnimkou skutočnosti, že by mohli mať podiel na rozvrate rodiny žalobkyne. Navrhli napadnutý rozsudok potvrdiť a zaviazat' žalobkyňu na náhradu trov odvolacieho konania v plnej výške. Žalobkyňa v odvolaní pripustila premlčanie nároku na vrátenie daru avšak namietala jej rozpor s dobrými mravmi, keďže podľa nej zatajenie výmazu záložného práva na byt č. XX na ul. H. v W. zo strany žalovaných a ich nekonanie v súvislosti so záväzkom zo zmluvy o uzavretí budúcej zmluvy z 25.01.2002 je prejavom cynizmu žalovaných. Žalovaní o výmaze záložného práva k predmetnému bytu žalobkyňu informovali a rovnako aj jej manžela, nakoľko predmetný byt mali žalovaní previesť nielen na žalobkyňu, ale aj na jej manžela. V konaní sa podrobne vyjadrili k dôvodom, pre ktoré k prevodu vlastníckeho práva nedošlo. Námietku premlčania vzniesli dôvodne a z odvolania žalobkyne nevyplýva opak. V súvislosti s postupom žalovanej 1/ ako konateľky spoločnosti RUNO, spol. s r.o., ktorá vymáhala nesplatené záväzky žalobkyne ako podnikateľského subjektu, poukázali, že ani v jednotlivých civilných sporových konaniach žalobkyňa nezvolila obranu, spočívajúcu na porušení dobrých mravov a proti rozhodnutiam súdu sa ani neodvolala. Tvrdenia odvolateľky o vzťahoch v spoločnosti RUNO, spol. s r.o. nie sú pravdivé, žalovaní sa stotožnili so záverom súdu prvej inštancie, že vzťahy v rodine žalobkyne a žalovaných sú rozvrátené. Oni sa snažili v rodine konať zmierlivo. Druhá strana však konflikty vyvolávala, a to nielen slovné. Preukázali, že žalobkyňa napísala rodinným príslušníkom list, v ktorom preukázateľne ohovárala žalovaných, čím konala v rozpore s dobrými mravmi a zároveň aj svojim nerozvážnym konaním prehlbuje rozvrat v rodine.

8. Po rešpektovaní procesného postupu súdom prvej inštancie v zmysle ust. § 374 ods. 1 CSP, odvolateľka nepodala odvolaciu repliku a odvolací súd v odvolacom konaní nedisponoval s ďalšími podaniami strán sporu.

9. Krajský súd, ako súd odvolací (34 CSP), preskúmal rozsudok okresného súdu v rozsahu a z dôvodov podaného odvolania (§ 379 CSP a § 380 CSP) a bez nariadenia pojednávania (postupom podľa § 219 ods. 3 CSP v spojení s § 378 CSP a § 385 ods. 1 CSP a contrario) toto rozhodnutie v zamietajúcom výroku (výrok I.) ako i v závislom výroku o trovách konania (výrok II.) v zmysle § 387 ods. 1 CSP potvrdil ako vecne správne.

10. Odvolací súd podrobne preskúmal všetky rozhodujúce otázky, ktoré boli vo veci vznesené a v celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie. Okresný súd v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci, vecne správne rozhodol a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s ust. § 220 ods. 2 CSP. Odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu je vecne správne, pričom v jednotlivostiach naň poukazuje aj odvolací súd. Z uvedených dôvodov sa krajský súd v odvolacom konaní obmedzil iba na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (§ 387 ods. 2 CSP). Takýto postup je v súlade s judikatúrou Ústavného súdu SR, v zmysle ktorej odôvodnenia rozhodnutí prvoinštančného súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane, pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (pozri napr. III. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09).

11. Za nevyhnutné považuje krajský súd zdôrazniť, že odvolací prieskum je striktno vymedzený odvolacími dôvodmi formulovanými v podanom opravnom prostriedku. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní zároveň nemá odpovedať na každú námietku alebo argument vznesený v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné, alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvoinštančného rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní.

12. Z obsahu podaného odvolania vyplýva, že žalobkyňa v podanom opravnom prostriedku len zopakovala argumentáciu prezentovanú v prvoinštančnom konaní. Vyplýva z nej, že sa nestotožnila so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie (výlučne namietala právne posúdenie uplatneného nároku), tak ako boli prezentované v odôvodnení napadnutého rozhodnutia a odvolaciemu súdu opakovane predkladala svoje subjektívne právne závery, ku ktorým mal súd prvej inštancie dospieť.

13. Na potvrdenie správnosti záverov rozsudku súdu prvej inštancie a k odvolacím námietkam žalobkyne odvolací súd uvádza nasledovné: V zmysle ust. § 630 Občianskeho zákonníka sa darca môže domáhať vrátenia daru, ak sa obdarovaný správa k nemu alebo členom jeho rodiny tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy.

14. V tomto ustanovení zákona je upravený osobitný spôsob zániku darovacieho vzťahu, ku ktorému dochádza na základe jednostranného právneho úkonu darcu voči obdarovanému/ným, ktorý/i hrubo porušil/i dobré mravy svojim správaním k darcovi alebo členom jeho rodiny. Za členov rodiny darcu treba považovať predovšetkým jeho manžela, rodičov a deti a spravidla tiež ostatných príbuzných v priamom rade, ako aj súrodencov, výnimočne aj ďalšie osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere, pokiaľ by darca ich ujmu dôvodne pociťoval ako vlastnú ujmu (R 88/1998). Právny vzťah medzi darcom a obdarovaným je teda daný tým, že obdarovaný sa nemôže voči darcovi chovať „nemravne“ a berie na vedomie, že pokiaľ by tak učinil, stačí jednostranný úkon darcu a vlastníctvo darcu k darovanej veci sa obnoví s účinkami ex nunc.

15. Žalobkyňa ako daryňa sa domáhala vrátenia daru - vyššie označených nehnuteľností - od žalovaných/obdarovaných pre ich správanie (konkretizované v ods. 2 tohto odôvodnenia), ktoré považovala v rozpore s dobrými mravmi. Právo darcu domáhať sa vrátenia daru vzniká darcovi okamihom správania obdarovaného, ktoré naplňuje znaky uvedené v § 630 Občianskeho zákonníka. Ak darca uplatní toto svoje právo, právny vzťah z darovania zanikne momentom, keď prejav vôle darcu dôjde obdarovanému. Prejav vôle žalobkyne na vrátenie daru voči obdarovaným bol obsiahnutý v žalobe, a preto z hmotnoprávneho hľadiska sa stal účinným voči žalovaným až dorúčením žaloby.

16. Treba uviesť, že súd prvej inštancie primárne žalobu zamietol z dôvodu premlčania. Právo darcu na vrátenie daru sa premlčuje ako každé iné majetkové právo. Premlčacia doba je trojročná a začne plynúť odo dňa, keď darca mohol uplatniť svoje právo po prvý raz, t.j. odo dňa, keď obdarovaný naplnil skutkovú podstatu ust. § 630 OZ. Z hľadiska včasnosti uplatnenia jednotlivých dôvodov pre vrátenie daru okresný súd zvlášť vyhodnotil dôvodnosť vznesenej námietky k nedodržaniu záväzku žalovaných vyplývajúceho im zo zmluvy o budúcej zmluve, o spätnom prevode nehnuteľností. Okresný súd konštatoval, že právo žalobkyne domáhať sa vrátenia daru z tohto dôvodu sa premlčalo bez ohľadu na moment podania predmetnej žaloby, pričom tento svoj záver riadne odôvodnil a odvolací súd sa s týmto záverom v celom rozsahu stotožnil. Pokiaľ odvolateľka namietala, že vznesená námietka je v rozpore s dobrými mravmi, keď daryňa prioritizovala dôverný vzťah a spoliehala sa, že žalovaní ako blízki príbuzní si svoj záväzok splnia odvolací súd takúto argumentáciu v súvislostiach súdnej veci nepovažoval za opodstatnenú.

17. Vznesenie námietky premlčania je prostriedkom procesnej obrany, inštitútom hmotného práva, a preto je aplikácia ustanovenia § 3 OZ prípustná aj na výkon tohto práva. Odvolací súd zdôrazňuje, že z ustálenej rozhodovacej činnosti súdov ohľadom tejto otázky vyplýva, že rozpor vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi je potrebné vykladať prísne reštriktívne. Uplatnenie námietky premlčania, by mohlo byť celkom výnimočne výkonom práva v rozpore s dobrými mravmi, ak by táto námietka bola iba prostriedkom umožňujúcim značne poškodiť účastníka právneho vzťahu (napr. niekoľkonásobným príslubom dlžníka, že svoj dlh urovná, čo sa do uplynutia premlčacej doby nestalo). O konaní vykazujúcom znaky priameho úmyslu poškodiť druhého účastníka by bolo možné uvažovať len z konkrétnych okolností prípadu, za ktorých bola námietka premlčania tohto nároku uplatnená. Tieto okolnosti musia byť naplnené v natoľko výnimočnej intenzite, aby bol odôvodnený tak významný zásah do princípu právnej istoty, akým je odmietnutie práva uplatniť námietku premlčania (Ro NS ČR z 31.10.2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006). V súvislostiach súdnej veci tomu tak nebolo. Žalobkyňa mohla uplatniť svoje nárok zo zmluvy o budúcej zmluve v samostatnom konaní. V čase keď mohla uplatniť včas svoje právo zo zmluvy o budúcej zmluve sa predsa nemohla spoliehať na to, že vzťahy medzi účastníkmi tejto zmluvy sa natoľko vyhrotia, že budú predmetom sporu o vrátenie daru. Práve v kontexte s argumentáciou žalobkyne, že vzťahy v rodine sa zásadne zhoršili po roku 2010 (keď sa už

nemohla spoliehať na dôveru a mala sa zodpovedne starať o svoje práva) nebolo možné podľa názoru odvolacieho súdu neprihliadnuť na vznesenú námietku premlčania.

18. Napriek tomu, že súd prvej inštancie aj ostatné dôvody pre uplatnenie predmetného nároku žalobkyne považoval za premlčané a súčasne uviedol jeho dôvody, z jeho prístupu je zrejmé, že osobitne pristupoval k týmto dôvodom a to nie len z hľadiska posúdenia otázky premlčania, ale aj vo vzťahu k požadovanej právnej ochrane žalobkyňou. Napokon procesný postup súdu po doručení žaloby spojený s rozhodovaním o oslobodení od súdneho poplatku až po doručenie žaloby protistrane (z hľadiska hmotného práva významný pre účinky prejavu vôle darykne) vyvážil tým, že v súvislosti s výsledkami dokazovania vyhodnotil jednotlivé aj ďalšie dôvody, pre ktoré si žalobkyňa domáhala súdnej ochrany. Preto námietky odvolateľky, že súd sa nedostatočne vysporiadal s ostatnými dôvodmi na vrátenie daru neobstoja.

19. Ustanovenie § 630 Občianskeho zákonníka teda umožňuje vyvodiť zodpovednosť za porušenie morálnych pravidiel správania - súhrnu určitých historicky nemenných a všeobecne v spoločnosti akceptovaných noriem etiky, morálky a mravnosti. Vrátenie daru možno považovať za sankciu, ktorou darca postihuje obdarovaného za jeho správanie hrubo porušujúce tieto morálne pravidlá. Pritom citované zákonné ustanovenie za relevantné označuje len správanie obdarovaného.

20. Právo darcu na vrátenie daru nezakladá každé negatívne správanie sa obdarovaného voči darcovi. Toto právo nevzniká pri prostej nevďačnosti obdarovaného voči darcovi, ani pri menej významnom porušení dobrých mravov obdarovaným (R 31/1999). Predpokladom vrátenia daru je len také negatívne správanie sa obdarovaného, ktoré vzhľadom na všetky významné okolnosti konkrétneho prípadu možno hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov. O také správanie ide spravidla v prípade porušenia dobrých mravov spôsobom vyznačujúcim sa značnou intenzitou alebo sústavnosťou (opakovanosťou), pričom jeho vonkajším prejavom môžu byť fyzické násilie, hrubé urážky, neposkytnutie potrebnej pomoci, hrubý nezáujem a pod. V súlade s § 630 Občianskeho zákonníka možno za právne relevantné považovať len také správanie sa obdarovaného, ktoré sa objektívne prejavilo, pritom nie je rozhodujúci subjektívny pocit a úsudok darcu (R 61/1997). Pri posudzovaní správania obdarovaného treba vziať do úvahy a hodnotiť i správanie samotného darcu. Uplatnenie tzv. princípu vzájomnosti znamená, že pri skúmaní určitého správania obdarovaného z hľadiska, či vykazuje znaky hrubého porušenia dobrých mravov, sa vezme na zreteľ tiež správanie darcu za účelom posúdenia, či on sám sa nespráva alebo nesprával voči obdarovanému v rozpore s dobrými mravmi a či práve jeho správanie nie je príčinou nevhodného správania obdarovaného voči nemu alebo členom jeho rodiny. Výnimkou by však bolo také správanie sa obdarovaného, ktoré by bolo v zrejmom nepomere k správaniu sa samotného darcu (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo 108/2007).

21. Na základe ustálenej súdnej praxe k dotknutej problematike (vrátenia daru), na ktorú odvolací súd vyššie poukázal a skutkového stavu veci zisteného súdom prvej inštancie v aktuálne prejednávanej veci, odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že v konaní nebolo zistené a preukázané také správanie žalovaných (obdarovaných) k žalobkyňi (darykni), ktoré by bolo možné kvalifikovať ako hrubo odporujúce dobrým mravom prípadne by bolo v zrejmom nepomere k preukázanému negatívne správaniu samotnej darykne voči obdarovaným. Bolo jednoznačne preukázané, že vzájomné vzťahy strán sporu sú vážne nashtrbené v dôsledku nezhôd a rozdielných predstáv pri rodinnom podnikaní. Správanie žalovanej obdarovanej - uplatnenie nárokov z obchodných vzťahov voči žalobkyňi ako darykni, resp. iniciovanie vyvedenia trestnoprávnej zodpovednosti voči dcére darykne nie je možné považovať za konanie v rozpore s dobrými mravmi. V tomto prípade nie je rozhodujúci subjektívny pocit darykne, ale objektívne zhodnotenie namietaného správania obdarovaných v o svetle vykonaného dokazovania. Súd prvej inštancie ďalšie dôvody prezentované žalobkyňou správne vyhodnotil, dospel k správny záverom, na ktoré odvolací súd plne odkazuje. Správne na základe dokazovania ustálil, že nebolo možné jednoznačne stanoviť, koho pričinením došlo k rozvratu vzťahov a v tejto súvislosti poukázal na vzájomné nevhodné urážlivé konanie ako aj na preukázané osočovanie žalovaných v liste napísanom žalobkyňou a doručenom ich príbuzným.

22. Súd prvej inštancie vzhľadom na jednostranný právny úkon žalobkyne na vrátenie daru a jeho dôvodov obsiahnutých priamo v žalobe - správne stanovil rozsah a obsah dokazovania pre vec významných skutočností, tieto vykonal a rešpektujúc zásadu hodnotenia dôkazov (§ 191 CSP) tieto aj správne vyhodnotil. Inak povedané dôvody uvedené v žalobe limitovali súd v rámci procesu

dokazovania, pretože len tieto sa stali dôvodom pre uplatnenie vrátenia daru. Akýkoľvek ďalší dôvod žalobkyňou uvedený v priebehu konania bol bez právneho významu pre rozhodnutie o uplatnenom nároku (vzťahuje sa to aj na dôvod uvedený v odvolaní o negatívnom správaní žalovaných voči jej dcére - „spriahnutie“ s osobou E. M., ich nátlak na D. E., aby vyhovel jeho nedôvodným finančným nárokom a pod.). Na tomto základe okresný súd vyvodil správny záver, že dôvody vrátenia daru, t.j. negatívne správanie žalovaných opísané žalobkyňou v žalobe v kontexte vykonaného dokazovania nebolo možné považovať za správanie hrubo porušujúce dobre mravy a to aj s poukazom na ustálenú judikatúru vzťahujúcu sa na súdenú vec. V dôsledku uvedeného správne konštatoval, že nedošlo k vzniku práva žalobkyne voči žalovaným na vrátenie predmetu daru, čiastočne aj pre účinne podanú námietku premlčania a žalobu v celom rozsahu zamietol. S takýmto záverom sa stotožnil aj odvolací súd a odvolacie námietky žalobkyne považoval v tomto smere za nedôvodné.

23. Pre úplnosť odvolací súd zdôrazňuje, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany sporu, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04), ani právo na to, aby bola strana pred všeobecným súdom úspešná, teda aby sa rozhodlo v súlade s jej požiadavkami (I. ÚS 50/04). Do obsahu základného práva podľa článku 46 ods. 1 Ústavy a práva na spravodlivý proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru nepatrí ani právo strany sporu vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia dôkazov (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

24. Na základe vyššie uvedených skutočností a dôvodov odvolací súd rozsudok okresného súdu vo veci samej (veľa prvá výroku) ako vecne správny potvrdil.

25. Odvolací súd ako vecne správny potvrdil aj odvolaním výslovne nenapadnutý, ale od rozhodnutia vo veci samej závislý výrok o trovách prvoinštančného konania (výrok II.), ktorý plne zodpovedá procesnému úspechu strán v konaní a v ňom aplikovanému zákonnému ustanoveniu s dôrazom na aplikáciu ust. § 257 CSP.

26. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP s použitím ust. § 257 a § 262 ods. 1 CSP, prihliadnuc na osobné a majetkové pomery žalobkyne ako aj na charakter sporu v zhode s okresným súdom ako dôvody hodné osobitného zreteľa a žalovaným ako úspešnej procesnej strane odvolacieho konania nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

27. Toto rozhodnutie senátu odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním pomerom hlasov 3 (za) : 0 (proti).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 1 a 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1 a 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1 a 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania ustanovených v § 127 ods. 1 CSP (ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpísania) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).